שיעורים ומאמרים
מפי רבינו שר התורה
מרן הגאב"ד רבי מרדכי גרוס שליט"א

גיליון ע"ז
מרחשוון התשפ"ז

בית דין צדק
דעת המשפט
בראשות מרן הגאב"ד
הגאון רבי מרדכי גרוס שליט"א
שע"י קהילת בני התורה – נווה יעקב ירושלים

שיעורו הקבוע של רבינו מרן הגאב"ד שליט"א בביהמ"ד בנווה יעקב ירושלים עיה"ק

הלכות שאלת הגשמים / כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת, ובעליה לרגל בזה"ז

שאילת הגשמים בז' במרחשוון בזמן הזה שאין עליה לרגל

במשנה בתענית (י.) איתא 'בשלשה במרחשון שואלין את הגשמים, רבן גמליאל אומר בשבעה בו, חמשה עשר יום אחר החג כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת'. והלכה כר"ג כמבואר ברי"ף, וברמב"ם (תפילה פ"ב הט"ז). וטעמו של ר"ג מבואר במשנה שהוא משום עולי רגלים שהאחרון שבהם זמן הליכתו הוא ט"ו יום מירושלים, וכתב הר"ן (על הרי"ף ב.) דאף כיום אחר החורבן, שואלין בשבעה בו, כיון שגם בזמן הזה נזהרים לעלות לרגל, וז"ל, ומדבריהם צריך לומר, דכי אפסיקא הלכתא כר"ג, היינו אפילו לאחר חורבן, לפי שהיו מתאספים בכל הסביבות ברגל לירושלים כמו שעושין גם היום, ומפני עולים הללו, ראוי שנאחר השאלה שהיא היתה עיקר התקנה, עכ"ל. וכן הוא בתשב"ץ (ח"ב ר"א). ואף שבריטב"א שם מבואר דכל דברי המשנה הוא בזמן הבית, אבל האידנא שואלין מיד במוצאי יו"ט האחרון, וכ"כ שם בשלטי גבורים בשם הריא"ז, ובמאירי הביא דעה כזו ג"כ, וי"א שכ"ה דעת הרמב"ן, מ"מ להלכה הפוסקים לא חששו לזה, ולא שואלים קודם שיעברו ט"ו יום, אפי' לא בשומע תפילה.

בטעם שלא פוסקים לשאול ט"ו יום קודם הפסח

וזה שאין פוסקים מלשאול על הגשמים ט"ו יום קודם הפסח מהאי טעמא דעולי רגלים. בפשוטו משום שלא רצו לבטל בקשת הגשמים, אלא מעיקרא נמנעו לשאול עליהם. ויש אומרים, שהעולים קודם הפסח היו לבושים כראוי לימות הגשמים, ולא יופרעו מהגשמים בעלייתם, משא"כ אחר סוכות. גם י"ל שבעליה לרגל יש את החביבות של המצוה ולא יפריעם הגשמים, משא"כ בחזרה לבית.

אם שייך לקיים בזמן הזה מצות עליה לרגל

ובדברי הר"ן שכתב שגם היום עולים לרגל לירושלים, מתבאר כמה גדול הענין לעלות גם בזה"ז לרגל, שמשום כך לא שואלין הגשמים אפי' בשומע תפילה. ובוודאי אין כוונתו שגם בזה"ז יש חיוב ומצוה לעלות לרגל, דעליה לרגל תלויה בהבאת הקרבן שלמי חגיגה ועולת ראיה [ושלמי שמחה לא מעכב, שהרי יש לזה תשלומין, כמו בשבועות], וכמפורש בתורה, שלש פעמים יראה כל זכורך וגו' ולא יראה את פני ה' ריקם וגו'. הרי שהתורה תלתה זאת להדיא בהבאת הקרבן [ואף לרמב"ם דמקריבין אע"פ שאין בית, סו"ס זה תלוי במציאות ובפועל אין מקריבין], וכמבואר ברמב"ם (חגיגה פ"א ה"א) ובחינוך (מצוה תפ"ט) וכן מתבאר בגמ' בגיטין (ד:) שבזמן שאין ביהמ"ק קיים, אין שיירות מצויות. וז"ל הרמב"ם שם, שלש מצות עשה נצטוו ישראל בכל רגל משלש רגלים, ואלו הן הראייה שנאמר וכו', הראייה האמורה בתורה היא שנראה פניו בעזרה ביום טוב הראשון של חג, ויביא עמו קרבן עולה בין מן העוף בין מן הבהמה, ומי שבא לעזרה ביום ראשון ולא הביא עולה לא דיו שלא עשה מצות עשה אלא עובר על לא תעשה שנאמר לא יראו פני ריקם וכו'.

ואפי' מצוה דרבנן אין בזה, וכמבואר בגיטין (ד:) שכשאין ביהמ"ק קיים, אין שיירות מצויות דליכא עולי רגלים, אמנם בפאת השולחן (ח"ג כ"ו) לומד בדעת התשב"ץ (ח"ג ר"א) דכיון שקדושת המקדש וירושלים לא בטלה, יש מצוה דרבנן [דמדרבנן מקיימים המצוה גם בלי קרבן], אך להלכה אינו כן, ובזמן הזה אין שייך לקיים המצוה של עליה לרגל, ואף אין בכך מצוה מדרבנן.

האיסור להיכנס למקום המקדש והעזרה

ובלא"ה לא שייך כיום לקיים עליה לרגל, כיון שלא שייך ליכנס למקום המקדש והעזרה, שאין לנו אפר פרה ליטהר מטומאת מת, וקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולעתיד לבוא כמבואר ברמב"ם (בית הבחירה פ"ו הט"ז) ועוד ראשונים, ובביאור הגר"א (יו"ד של"א סק"ו), וא"כ העובר ונכנס מתחייב כרת, שכולנו טמאי מתים, ואיסור זה בכל שטח העזרה, כמבואר במשנ"ב (תקס"א סק"ה) והאריך בזה הח"ח בליקוטי הלכות (זבחים פרק השוחט ומעלה) מהרבה ראשונים ואחרונים, באיסור ליכנס להר הבית ולמקום העזרה.

האיסור להיכנס להר הבית

אמנם בהר הבית טמא מת מותר ליכנס, ורק טומאת זב וזבה נדה ויולדת ובעל קרי אסורין, כמבואר במשנה בכלים (א' ח'), וא"כ יוכל לטהר עצמו במקוה או במים חיים בשביל טומאת זיבה ולהיכנס. אך הכלל הוא שכיון שלא ידוע היכן גבול הר הבית ומקום המקדש, באיסורו עומד, ואסור ליכנס אף לעובי השערים שבכתלי הר הבית, כמבואר בסוגיא בפסחים (פה:), וכן למרפסות התלויות מעל הר הבית, דקיי"ל גגין ועליות בהר הבית נתקדשו. ואף באויר שמעליו כנסיעה במטוס וכדו' אסור, דקדושתו עד הרקיע, ואף מטוס לא מאוייש אסור, דאסור להכניס כלים טמאים למקדש, כמבואר ברמב"ם (ביאת מקדש ג' ט"ז).

קדושת הכותל המערבי

וא"כ בזה"ז אין שייך לקיים המצוה לעלות לרגל משני סיבות, א. דאיננו יכולים להקריב עולת ראיה ושלמי חגיגה. ב. דאיסור גמור ליכנס למקום המקדש ולהר הבית. וכל מה ששייך הוא לעלות על יד כותל המערבי, שהוכרע כדעת רוב הפוסקים שאינו כותל העזרה, אלא כותל הר הבית, כדאיתא בכפתור ופרח (פרק ו) והאריך בזה בפאת השולחן (עיר הקודש והמקדש חלק ד).

להכניס אצבעות לתוך הכותל, ולגעת ולישען על הכותל

ואף כשבא לכותל המערבי, יש מעלה לטבול קודם במקוה, שמא יכניס האצבעות לתוך החורים, שיש מחמירים בזה, והאריך במשכנות לאביר יעקב (ח"ב פ"א). וכידוע שהחזו"א והקה"י חששו להכניס אצבעות, ומשו"כ יש מקום ומעלה לטבול מקודם. אך עצם ההתקרבות לכותל המערבי, בוודאי מותרת, כמו שראינו אצל מרן הגרי"א ועוד גדולים שנגשו ממש לכותל. ואף הנגיעה בו מותרת, אך אסור לישען עליו כיון שהוא קדוש, מלבד אם הוא לצורך תפילה ומצוה, וכמו שראינו את מרן הגרי"א היה נשען על הכותל לצורך התפילה.

בטעם המנהג לעלות לרגל בזה"ז

וכמ"ש מהר"ן שגם כיום עולים לרגל, הוא בגדר מנהג, אך לא בתורת חיוב. וזה המנהג כתב המהרי"ט (ח"א קל"ז) מהמדרש בשה"ש (א') מה יונה זו אף על פי שאת נוטל גוזליה מתחתיה אין מנחת שובכה לעולם, כך ישראל אף על פי שחרב בית המקדש לא בטלו שלש רגלים בשנה. ובטעם המנהג, יש אומרים שהוא משום עגמת נפש (כו"פ) ואין הכוונה לעגמ"נ כפשוטו, שהרי אסור להצטער במועד, אלא הכוונה הגעגועים למקדש, כמו שכתב ביסושה"ע שראוי לאדם לבכות בשעת אמירת מפני חטאינו, והוא בכי של צער וגעגועים למקדש.

וי"א משום זכר למקדש, ואינו כנטילת לולב כל שבעה, וככורך בליל הסדר, שהוא חיוב גמור מדרבנן, אלא זכר בעלמא למקדש. וכדאי' בילקוט ישעיהו (תקי"ד) א"ל הקדוש ברוך הוא, בני בעוה"ז הייתם עולים בשנה שלש פעמים, כשיגיע הקץ עתידים להיות עולים שם בכל חדש שנא' והיה מדי חדש בחדשו'.

וצריך ליזהר שלא לכוון לקיום המצוה לעלות לרגל, פן יעבור על בל תוסיף, אלא יכוון לקיים זכר למצות ראיה שנתטוינו בזמן שביהמ"ק היה קיים.

במקומות הרחוקים מירושלים, וחו"ל

ואף בני חו"ל שפטורים מעליה לרגל כמבואר בפסחים (ג:), נראה במדרש שהיו עולים לאחר החורבן כמו מסוריא ועוד, והוא משום חביבות ארץ ישראל. ובחת"ס ביבמות (מד) שהמנהג לעלות בזה"ז הוא רק במקומות הסמוכים לירושלים. אך נראה שזה בזמנים ההם, אבל כיום שאפשר ליסוע ברכב וכדו', צריך לקיים המנהג בכל א"י, שכולה נחשבת סמוכה. ואי' בספר חסידים (תר"ל) דרב האי גאון היה רגיל לעלות בחג הסוכות בכל שנה מבבל לירושלים.

נשים בקיום המנהג

ובמהר"ץ חיות (נדרים כג.) כתב שגם נשים נוהגות לעלות לרגל בזה"ז, אף שפטורות מעצם המצוה, מ"מ רצו להראות את החביבות לירושלים וארץ ישראל, וכמו בבני חו"ל. כמו"כ כתב (בגיטין שם) שהבטחת התורה ולא יחמוד איש את ארצך, מתקיימת גם בזה"ז בקיום המנהג.

זמן קיום המנהג

ולכתחילה צריך לקיים המנהג ביו"ט ראשון, שכן הוא עיקר עליה לרגל כמבואר ברמב"ם (חגיגה א' ד') ושאר ימי המועד הם מדין השלמה, אך אחרי פסח וסוכות לא שייך השלמה ואין מקיימים המנהג, מלבד בשבועות ששם יש השלמה ששה ימים אחר החג. ודעת רבים וכן נקט הגרי"א שאין מקיימין זאת בלילה, וצריך דומיא דמקדש שהוא בזמן הקרבת הקרבן שהוא ביום, וי"א שאף בלילה, ואלו שנוהגים לומר את הפרשיות של הקרבנות משום ונשלמה פרים שפתינו, בוודאי אין מקיימים זאת אלא ביום. וכמו"כ קיום המנהג הוא דווקא בחג עצמו, ואף בער"פ שנחשב יו"ט, אינו נחשב לענין עליה לרגל.

ראיית מקום העזרה והמקדש

ויש שהקפידו לראות את מקום העזרה, ממקום סמוך או גבוה כמו בהר הזיתים, אך זה הידור בעלמא, ומעיקר הדין מקיימים המנהג כשהולך לכותל המערבי, שעומד סמוך למקום המקדש והרואה לראשונה את מקום ורצפת העזרה, לא יברך שהחיינו, כיון שאין בזה שמחה שלמה, שאנו מצפים למאמר דוד המלך 'שמחתי באומרים לי בית ה' נלך' שאז יהיה שמחה שלמה בבית ה'.

מספד במלאת כ"ה שנה להסתלקותו של רבינו הגדול בעל אבי עזרי זיע"א

בשבוע שעבר מלאו כ"ה שנה לפטירתו של מורי ורבי, רבנו הגדול, עטרת תפארת ישראל, הקדוש והטהור, מרן ראש הישיבה הרב שך זצוק"ל.

האמת כי לא חשבתי לדבר. מי אנוכי שאדבר, הלא לא הגענו להשיג אף מעט מאפס גדולתו וגבורתו, עמלו ויגיעתו בתורה.

אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה

קשה לבטא זאת במילים, וגם בקולמוס אי אפשר. הישרות שלו, ישרות בהנהגה. כמו שאמר דוד המלך אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה. מי שיש לו את האור זרוע היינו התורה, כמו שנאמר כי נר מצווה ותורה אור, הוא זוכה להיות ישרי לב, זוכה לישרות הלב.

פעמים שצריכים לקיים מאמר דוד המלך 'לך דומיה תהילה'. שהשתיקה עצמה היא התהילה והשבח. מה שראו אצלו זה החלק החיצוני, החלק של הר סיני שנשמע ממנו קולות וברקים, זה נקרא בחוץ. אבל בפנימיות היו הרבה דברים, כל הדור היה מושפע מהאור שלו, מאור האמת. על המצבה כותבים "פה נטמן", אבל רק הגוף נטמן, אבל חלק הנשמה נמצא בכל כלל ישראל, ובפרט בתוך עמלי תורה רוחו, נשמתו ותורתו.

קשה סילוקן של צדיקים יותר משריפת בית א–לוקינו

איתא בגמרא ראש השנה, מלמד ששקולה מיתת צדיקים כשריפת בית א-לוקינו. אמנם במדרש באיכה אמרו, מצינו סילוקן של צדיקים קשה לפני הקב"ה יותר משריפת בית אלוקינו. ויש שביארו החילוק כי במקדש ראשון שהיה ארון הברית הוא כשריפת בית אלוקינו, ובמקדש שני אמרינן ביומא (נ"ג ע"ב) שבשני הארון נגנז, וכלפיו קשה סילוקן של צדיקים יותר משריפת בית אלוקינו. רבינו הגדול זיע"א, ודאי סילוקן יותר משריפת בית א-לוקינו, שהלא הוא היה ארון הא-לוקים, ארון של כל התורה כולה.

ואמרו בירושלמי ריש יומא, כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו. וזו ההרגשה כשהוא חסר כאן, בכל עת ועת אנחנו מרגישים כאילו נחרב, נאבד בכל עת ועת.

אוי לעולם שאבד מנהיגו ואוי לספינה שאבד קברניטה

מרגישים את מאי דאמרינן בבבא בתרא [צ"א ע"ב], כשנפטר אברהם אבינו עמדו ואמרו, אוי לו לעולם שאבד מנהיגו אוי לה לספינה שאבד קברניטה. ועמד בזה המהרש"א מהי הכפילות, אוי לו לעולם וכו' אוי לה לספינה וכו'. והביאור הוא, כי במנהיג יש שני חלקים, החלק האחד מה שדואג לכל מה שנצרך. והחלק השני נמצא בדוגמא של הגמ' בקברניט של הספינה, שההתפקיד שלו לדאוג לאלה הנמצאים בספינה שלא יעברו עליהם גלי הים, ומנווט דרך הספינה מפני רוחות רעות, עד שתגיע לחוף מבטחים. אברהם אבינו היו אצלו שתי הבחינות, דאג לעוברי דרכים לצרכם, והדריך אותם בדרך הישר. ומלבד זאת גם הגן עליהם מפני הדעות הרעות שהיו אז, הכפירה וע"ז. כך רבנו הגדול זיע"א הנהיג העולם, והיה גם קברניט הספינה.

לאהבת ה' זוכים ע"י הדביקות בתורה

נזכיר את עיקר מדרגתו בעמל ויגיעת התורה. איתא בספרי בפרשת ואתחנן ואהבת את ה' א-לוקיך בכל לבבך, איני יודע איך אוהבו, תלמוד לומר והיו הדברים האלה על לבבך. כי לאהבת השם זוכים ע"י לימוד התורה.

ועומק הדברים הוא, הנה ידועה השאלה מה שייך ציווי על אהבת הש"ת, הלא אהבה תלויה בהרגשת הלב, ומה יעשה מי שליבו אטום ואינו מרגיש אהבת הש"ת ומה שייך לצוות על זה. אלא שמצד הפנימיות של כל אחד מישראל אין צריך שום פעולה לעורר את אהבת השם. כי הנשמה היא חלק אלו-ה ממעל, והחלק נמשך לשורשו. וכמו ארבעת יסודות הבריאה, האש והרוח נמשכים למעלה, והמים והעפר נמשכים למטה. כך נשמת כל אחד מישראל דבוקה באהבת הש"ת. רק העוונות שח"ו האדם עושה נעשים מסך שמבדיל בינו להש"ת, ועל כן איננו מרגיש אהבת השם. והעצה היא בבחינת סור מרע, להרחיק עצמו מן החטא, ולהסיר הדברים המבדילים, וממילא ירגיש אהבת השם. וזהו הציווי להרחיק הדברים המבדילים בינו לבין הש"ת.

זו כוונת הספרי, איני יודע איך אוהבו, איך הוא מסיר את המסך המבדיל שיוכל להתקשר באהבת השם, והיו הדברים האלה על לבבך, כמה שיש עמלות ויגיעת התורה, בהבנה, בעומק התורה.

ובברכות (ט"ז ע"א) אמר רבי חנינא, למה נסמכו אהלים לנחלים דכתיב כנחלים נטיו כגנות עלי נהר כאהלים נטע ה'. מה נחלים מעלים את האדם מטומאה לטהרה, אף אוהלים מעלים את האדם מכף חובה לכף זכות. ויש בטהרה שני חלקים, האחד שהטמא ניטהר מטומאתו, בבחינת סור מרע. והשני, כטבילת כהן גדול ביום הכיפורים, שהיא לתוספת טהרה וקדושה.

והתורה נמשלה לנחלים כי בתורה יש את שני החלקים, יש בתורה את החלק של מגנא ומצלא, כדאמרינן בקידושין (ל' ע"ב) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין. וגם החלק השני, שהתורה מוסיפה לאדם טהרה וקדושה. התורה מזככת את החומריות של האדם. כמו שאמרו בקידושין זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה נעשית לו סם מוות. אם הוא זכה והוא לומד תורה לשמה, הוא לומד תורה עם קנייני תורה, אז לימוד התורה זה סם חיים, זה מטהר אותו, זה מקדש אותו. ואם הוא לא זכה ללמוד תורה לשמה אזי זה רק הצלה מסמא דמותא, רק הצלה מחלק של סור מרע.

הוא מה דאמרינן בפסחים לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. בתורה, שגם אם שלא לשמה, זה סם נגד היצר הרע, ממילא הוא כבר יבוא לחלק של לשמה. באותה מידה שיתבטל הרע, ממילא הוא יגיע לזה, כי התורה מרחיקה אותו מן החטא.

זה מה שדוד המלך אומר כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה. תורת ה' היינו שלימות התורה, לשמה. אבל גם אם עדיין הוא לא הגיע למדריגת תורת ה', על ידי בתורתו יהגה יומם ולילה הוא יגיע לתורת ה'.

זהו עומק דברי הספרי, אם אין בליבו אהבת השם, על ידי והיו הדברים האלה על לבבך, על ידי יגיעה תמידית בתורה יטהר מאחיזת הרע, וסוף סוף יגיע לשלימות אהבת השם. כיוון שבעצם זה טבוע בכל אחד מישראל.

תענוג התורה לעומת תענוגי העולם הזה

ובאבות דרבי נתן אמרו, רבי יהודה הנשיא אומר, כל המקבל עליו תענוגי העולם הזה מונעים ממנו תענוגי העולם הבא וכל שאינו מקבל תענוגי העולם הזה נותנים לו תענוגי העולם הבא. אין מדובר בעולם הבא כפשוטו. עולם הבא תלוי בקיום התורה והמצוות. אלא הכוונה תענוגי העולם הבא בעולם הזה, אור התורה שיש בעולם הזה, זה התענוגים. כדברי האוה"ח הקדוש בפרשת כי תבוא (דברים כ"ו י"א) אילו היו בני אדם מרגישים את מתיקות התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה.

הנשמה חצובה מתחת כיסא הכבוד, וכיסא הכבוד נקרא עולם הבריאה, ועולם הבריאה נקרא העולם הבא. כשיורדים לעולם הזה, מתעוררת הנשמה לחפש תענוג. ואם לא זוכים לתענוג של תורה נמשכים לתענוגות החומר.

ואת זה ראינו אצל מרן זיע"א שעמל התורה קשר אותו לריבונו של עולם.

מדריגת אמונה בראיה בחוש

ולמעלה מזה, הוא זכה על ידי עמל התורה למדריגת אמונה של ראיה.

כתב הספורנו עה"פ לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך וז"ל, אל המקום מהארץ אשר אראך אותה במראות אלהים, לפיכך עבר בארץ ולא נטע אהלו עד המקום שנראה אליו שם הא-ל יתברך, כאמרו ויעבור אברם בארץ עד מקום שכם וירא ה' אל אברם, ויאמר. לזרעך נתתי את הארץ הזאת, עכ"ל. גם אח"כ עה"פ ויעבר אברם בארץ, כתב וז"ל, לא התעכב במקום ממנה עד שנראה אליו האל יתברך כאשר יעדו באמרו אל הארץ אשר אראך, עכ"ל. והיכן הוא המקום הזה שאראהו הקב"ה, ויעבור אברם בארץ עד מקום שכם. כלומר נאמר לאברהם אבינו שיבוא אל הארץ אשר אראך שיזכה בה למראות אלוקים, וזה היה מקום שכם. שם אברהם אבינו ראה מראות אלוקים, ושם העמיד את אהלו.

וצריך ביאור מה היה שם במקום שכם מראות אלוקים יותר מאשר כל מקום, הרי קדושת ארץ ישראל היה עוד לפני שהגיע לשכם. וברש"י פירש עה"פ עד מקום שכם עד אלון מורה, הוא שכם, הראהו הר גריזים והר עיבל ששם קבלו ישראל שבועת התורה.

הר"ן מביא את המדרש, (ב"ר לט, א) עה"פ ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצך וכו', משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה אחת דולקת. אמר תאמר שהבירה הזאת אין לה מנהיג הציץ עליו בעל הבירה, אמר לו אני הוא בעל הבירה. כך, לפי שהיה אברהם אבינו אומר תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג, הציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל הבירה.

וקשה, הרי אעפ"ה הכיר בוראו לחד מאן דאמר בן שלוש, ולאידך בן ארבעים ושמונה. אבל לדברי הכל הציווי לך לך, היה הרי אחרי המעשה של אור כשדים, שמסר נפשו על האמונה בבורא עולם. הציווי לך לך היה כשאברהם אבינו היה בן שבעים וחמש. אז מהו שאמר אברהם אבינו אי אפשר לעולם בלי מנהיג, הלא הוא כבר הכיר במציאות הבורא ומסר נפשו ע"ז.

ופירוש הדבר, כתב בעל העקידה כתב כי אברהם אבינו הגיע לאמונה בבורא ובהנהגתו את העולם על ידי חכמה. לא היתה לו אמונה פשוטה בלי חקירה, כי הרי לא היה לו ממי לקבל את האמונה הפשוטה הזאת, תרח אביו עבד ע"ז, אלא הוא קיבל מעצמו בשכלו. ואומר בעל העקידה. אבל נח אינו כן, עליו נאמר איש צדיק תמים, כי אביו למך וזקנו מתושלח הצדיק היו מאמינים בהשם, והוא ירש מהם את האמונה בתמימות.

וכשאמר לו הקב"ה לך לך מארצך, אמר לו כעת תתעלה באמונה לאמונה עם כוח הראיה, שאתה תראה בעיניים. זהו המשל במדרש, אברהם השיג בחכמתו שהבירה יש לה בעלים, שהקב"ה לא מסר את הנהגת העולם לאחרים. אבל נתקשה מדוע הבירה דולקת, איך יתכן דור אנוש, דור המבול, דור הפלגה, האם זה שבנאה לא משגיח עליה, איך יתכן שיש רשעים.

הציץ עליו בעל הבירה ואמר לו אני הוא בעל הבירה, לא נתן לו תשובה על שאלתו שלו למה הבירה דולקת, אלא האיר עליו אור של ראיה, הוא ראה ראיה של א-לוקות, זה למעלה מבחינת השגה שכלית. וכשרואים אז אין שאלות וחקירות. כשמגיעה האמונה מכוח חכמה, יש דברים נעלמים שלא משיגים בחכמה. אבל כשהציץ עליו בעל הבירה, אז אין שאלות וספקות.

גם כלל ישראל, בתחילה ביציאת מצרים האמינו על ידי האותות והמופתים, אחרי הצירוף של שיעבוד מצרים היה להם חכמה אמיתית, והבינו שכל מה שנעשה בעשר המכות ושאר הפרטים זה מכוח אלוקי, שהוא בורא ומנהיג את הבריאה. אבל בקריעת ים סוף התווסף לכלל ישראל שזכו למדריגה של וירא ישראל, ויאמינו בה' ובמשה עבדו. וכמ"ש ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, ואמרו זה קלי ואנוהו, אמונה של ראיה.

וזה התחזק במעמד הר סיני, שהקב"ה אמר למרע"ה וגם בך יאמינו לעולם, במעמד הר סיני היו כל הנשמות של כלל ישראל, שם התקיים עתה הראית לדעת כי ה' הוא הא-לוקים אין עוד מלבדו, אמונה של ראייה. ומכוח זה האמונה לא תזוז מכלל ישראל עד סוף כל הדורות.

לכן לא היה די שיבוא אעפ"ה לארץ ישראל, אבל לזכות למדריגת האמונה בראיה היה צריך לבוא למקום שכם, הר גריזים והר עיבל, שישראל קיבלו עליהם קיום התורה בשבועה. כמו שהתורה אומרת על המקום הזה ראה אנוכי נותן לפניכם ברכה וקללה, לשון ראיה. ושם, ויעבור אברם בארץ עד מקום שכם, ושם זכה לוירא ה' אל אברם, ושם נאמר לו לזרעך אתן את הארץ הזאת. אחרי שנשרשה בך האמונה שהיא למעלה מההשגה, האמונה בראיה, ממילא היא תעבור בתולדה לבנים. זהו שדרשו חז"ל שם אתה זוכה לבנים, עד סוף כל הדורות.

תורה ואמונה

זהו מה שראינו אצל רבנו הגדול זיע"א, בשנים שלמדנו בישיבה, וגם אחרי זה. ההמחשה של האמונה האמיתית. אמונה של ראייה. ראו אצלו את האמונה, ראו אצלו את הרבש"ע כביכול. וזהו הכל מכוח עמלו ויגיעתו של תורה, שאין לתאר ואין לשער.

כמובן, נגענו רק בקצה קצהו של המזלג, והיה ראוי להמשיך ולהאריך במעלת הקדושה שלו ועמלו בתורה. וכמו שאנחנו מתפללים השיבנו אבינו לתורתך וקרבנו מלכנו לעבודתך. ואמר הגר"א זיע"א, מי שיעמול בתורה ומחפש מטמוניה, ומפענח מצפוני השם, הוא כבן אשר בידיו נמסרו כל מפתחות אביו. וזה ראינו אצל רבנו הגדול, את כוח התפילה.

ויהי רצון שיתפלל עלינו במרומים, שכלל ישראל בכל מקום יזכו להשפעות שנצרכות, שנזכה כבר לקבל בשנה זו פני משיח צדקנו, בבניין בית תפארתנו, ברחמים גדולים ובחסדים גלויים, אמן כן יהי רצון.

נכתב בדרך אמירתו ע"י הג"ר י.ש.מ. שליט"א

ניתן לקבל את הגיליון בדוא"ל יש לשלוח בקשה לכתובת 6564436@gmail.com